

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
รับที่ ๒๘๒
วันที่ ๒๓ มี.ค. ๒๕๖๔
เวลา ๑๔.๕๕

กระทรวงศึกษาธิการ
เลขที่รับ 4011
วันที่ 23 ก.พ. 2564
เวลา 13.07
.....กบก.สอ.สป.

ที่ นร ๑๑๐๘/๑๐๕๕

สำนักนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย
รับที่ ๑๑๑
วันที่ ๔ มี.ค. ๒๕๖๔
เวลา ๑๐.๓๕ น.

สำนักงานสภาพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม กทม. ๑๐๑๐๐

๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เลขาธิการสภาการศึกษา
รับที่ ๙๖๖
วันที่ 3 มี.ค. 2564
เวลา 16.06 น.

เรื่อง (ร่าง) แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๗๐

เรียน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

อ้างถึง หนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ที่ ศธ ๐๓๑๑/๓๗๐๔ ลงวันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๓

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานการประชุมสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๔
วันพุธที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๔

ตามที่ กระทรวงศึกษาธิการ เสนอ (ร่าง) แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๗๐
ให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติพิจารณาดำเนินการตามขั้นตอนแนวทางการ
การเสนอแผนเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐
ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงานฯ ได้นำแผนดังกล่าวเสนอต่อสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
เรียบร้อยแล้ว เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๔ และมีมติเห็นชอบในหลักการของ (ร่าง) แผนพัฒนา
เด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๗๐ เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ยังเป็นช่องว่างของการพัฒนา
เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบทั้งมิติการพัฒนา
เด็กปฐมวัยด้านต่าง ๆ และเชื่อมโยงกับพื้นที่ในทุกระดับ ทั้งนี้ ภาพรวมกรอบแนวทางการพัฒนาในร่างแผนฯ
มีความครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอแนะเพื่อให้การพัฒนา
เด็กปฐมวัยมีความรอบด้าน ดังนี้

๑. การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ ที่ระบุให้ครอบคลุมเด็กทุกคนที่อยู่ใน
ในประเทศไทย ควรคำนึงถึงประเด็นข้อขัดแย้งทางกฎหมายและกฎระเบียบเนื่องจากบริการทางสังคม
หลายประเภทไม่ได้ให้กับเด็กที่เป็นลูกแรงงานต่างชาติดังหรือเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย และควรมีความชัดเจนว่า
จะรวมถึงเด็กกลุ่มใดบ้าง อาทิ เด็กที่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร เด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร
นอกจากนี้ ควรกำหนดเป้าหมาย/เป้าประสงค์ของการพัฒนาเด็กแต่ละกลุ่มและแต่ละช่วงวัยให้ชัดเจน
รวมถึงปรับห้วงเวลาของแผนจาก ปี พ.ศ. ๒๕๖๓ - ๒๕๗๐ เป็น พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ เพื่อให้สอดคล้อง
กับระยะเวลาเริ่มต้นในการขับเคลื่อนแผนฯ

๒. การกำหนดปรัชญาใน (ร่าง) แผนพัฒนาเด็กปฐมวัยฯ ควรให้ความสำคัญ
และเพิ่มเติมเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านการพัฒนาของเด็กปฐมวัยในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะ
ความเหลื่อมล้ำทางปัญญาที่ต้องสร้างความพร้อมให้ได้อย่างเท่าเทียม โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมถึงเพิ่มเติม
ในเรื่องการพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (key attributes) และการกำหนดคุณลักษณะสำคัญ
ที่เด็กเจนเนอเรชั่นอัลฟ่าพึงมี ทั้งในเรื่องการมีคุณธรรม มีความยืดหยุ่นในการปรับตัว การมีทักษะทางสังคม
การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการมีความมั่นคงทางอารมณ์

/ศ. ยุทธศาสตร์การพัฒนา...

๓. ยุทธศาสตร์การพัฒนา ควรเพิ่มเติมประเด็นในยุทธศาสตร์ โดยมุ่งเน้นประเด็นที่เป็นจุดคานงัดเพื่อรองรับบริบทและการเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลต่อการพัฒนาในระยะยาวและตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

๓.๑ การให้ความสำคัญกับนโยบายโดยใช้ฐานครอบครัวเป็นหลัก โดยเน้นเรื่องการกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่น รวมถึงการฟื้นฟูแบบฟื้นฟูสภาพเมือง (Urban revitalisation) และการสร้างงานและอาชีพในพื้นที่ ซึ่งมีหลายอาชีพที่สามารถส่งเสริมและสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน อาทิ การบริการผู้สูงอายุ ผู้ช่วยพยาบาลด้านสาธารณสุข เพื่อสร้างโอกาสให้คนสามารถประกอบอาชีพในท้องถิ่น และสามารถดูแลเลี้ยงดูบุตรได้ด้วยตนเอง พร้อมกับการยกระดับคุณภาพชีวิต รวมถึงคำนึงถึงรูปแบบครอบครัวที่หลากหลาย อาทิ ครอบครัวยากจน ครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวหัวกลาง ทั้งในเรื่องระบบแนะนำ/ให้ความรู้/ปรับเจตคติ/มายาคติเรื่องวิถีเลี้ยงดู การพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องการอบรมสั่งสอนบุตรอย่างมีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นระหว่างกัน

๓.๒ การจัดและให้บริการแก่เด็กปฐมวัย ควรขยายผลตัวอย่างการดำเนินงานที่ดีของการพัฒนาคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย อีกทั้ง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลปกป้องเด็กปฐมวัย อาทิ การสร้างและปรับปรุงสวนสาธารณะและสนามเด็กเล่น การใช้สื่อเพื่อการพัฒนาเด็ก การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง มีมาตรการป้องกันการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ โดยเฉพาะจากการจมน้ำ มีระบบดูแลที่มีคุณภาพสำหรับกลุ่มเด็กอายุ ๐ - ๒ ปี รวมถึงมีระบบการคัดกรองและดูแลกลุ่มเด็กพิเศษ เด็กพิการแต่กำเนิด

๓.๓ การประเมินประสิทธิผล/ปัญหาอุปสรรคของมาตรการเชิงสวัสดิการ อาทิ โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ทั้งนี้ อาจพิจารณาใช้แนวคิดการประเมินแบบ Developmental Evaluation ที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียรอบด้าน เพื่อนำมาปรับแนวทางการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมต่อไป

๓.๔ การวิจัยเรื่องทัศนคติ พฤติกรรมพ่อแม่/ผู้ปกครอง เพื่อวิเคราะห์ความต้องการและกำหนดมาตรการที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และการจัดทำวิจัยเชิงสำรวจระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อยอดในการหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กที่เหมาะสมต่อไป

๓.๕ การบูรณาการระบบสารสนเทศเด็กปฐมวัย ควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการและส่งต่อข้อมูลของเด็กในช่วงรอยต่อการพัฒนาช่วงต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลเด็กตกหล่นหรือเด็กที่อยู่ในระบบทางเลือกอื่น ๆ อาทิ การดูแลผ่านครอบครัว (Home-based) แทนการส่งเข้าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และบูรณาการการจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดูแลด้านเด็กปฐมวัย เพื่อให้สามารถสะท้อนภาพรวมของเด็กได้ครบทุกมิติ และเพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายการช่วยเหลือดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๖ การจัดทำและปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ ที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ควรเอื้อต่อการเลี้ยงดูบุตรอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการขยายสิทธิการลา การส่งเสริมให้มีระบบการทำงานที่ยืดหยุ่นการทำงานจากที่บ้าน (work from home) เพื่อสนับสนุนสตรีที่มีความจำเป็นต้องเลี้ยงดูบุตรสามารถเลี้ยงดูบุตรและทำงานได้อย่างสมดุล รวมถึงให้ความสำคัญกับการพิทักษ์สิทธิเด็กอย่างจริงจัง

๔. การกำหนดเป้าประสงค์และตัวชี้วัดในยุทธศาสตร์ให้สะท้อนผลลัพธ์ (outcome) ที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. ๒๕๖๒ อาทียุทธศาสตร์ที่ ๓ เป้าประสงค์ให้บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพ ควรปรับเป็นบุคลากรฯ มีสมรรถนะตามมาตรฐานที่กำหนด และปรับตัวชี้วัดเป็นจำนวนบุคลากรที่มีสมรรถนะผ่านเกณฑ์การประเมิน อีกทั้งตัวชี้วัดบางตัวยังขาดความชัดเจนที่จะนำไปสู่การติดตามประเมินผล ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ กำหนดให้ครัวเรือนยากจนได้รับสวัสดิการสังคมที่ทั่วถึง ควรมีการกำหนดขอบเขตของสวัสดิการสังคมที่ครัวเรือนควรจะได้รับเพื่อให้การติดตามผลชัดเจนยิ่งขึ้น ยุทธศาสตร์ที่ ๒ หน่วยบริการมีการจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อให้มีทักษะความเป็นพ่อแม่ ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐ จะวัดค่าอย่างไร นอกจากนี้ อาจต้องเพิ่มเติมตัวชี้วัดตามกลุ่มเป้าหมายที่ยังคงเป็นจุดอ่อนร่วมด้วย อาทิ การเตรียมความพร้อมของหญิงตั้งครรภ์ในกลุ่มแม่ข่ายรุ่น

๕. กลไกการขับเคลื่อนแผนฯ

๕.๑ ควรศึกษาและเพิ่มวิธีการขับเคลื่อนแผนฯ ที่มีใช้การผลักดันเพียงงบประมาณ และการดำเนินงานโดยภาครัฐเป็นหลักเท่านั้น แต่ต้องมีแนวทางสร้างความตระหนักหรือผลักดันให้เป็นค่านิยมผ่านการรณรงค์ในวงกว้าง (campaign) กับสังคมและครอบครัว เพื่อให้เห็นความสำคัญและร่วมผลักดันการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างจริงจังและกว้างขวาง ร่วมกับการให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งและระบบนิเวศน์ (ecosystem) ที่เอื้อต่อการดำเนินงานโดยภาคส่วนอื่น ๆ ทั้งครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน

๕.๒ ควรเพิ่มเติมแนวทางการกระจายอำนาจและการเชื่อมโยงไปสู่ระดับพื้นที่ โดยเฉพาะกลไกของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ และสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว สังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล ที่มีศักยภาพในเชิงวิชาการและการพัฒนาบุคลากร รวมถึงคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น อาทิ ครูอนามัยของโรงเรียน นักจิตวิทยาเด็ก อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เครือข่ายจิตอาสาในชุมชน ทีมพัฒนาเด็กและครอบครัวในทุกระดับ ตลอดจนพัฒนากลไกการมีหน่วยงานเจ้าภาพหลักที่มีความรับผิดชอบ (Accountability) ที่จะดูแลการพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกมิติ ตั้งแต่ระดับส่วนกลางถึงระดับพื้นที่ นอกจากนี้ ควรเพิ่มเติมโครงการสำคัญและงบประมาณในร่างแผนฯ เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนฯ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบผลการพิจารณา และดำเนินการเสนอแผนฯ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาตามขั้นตอนที่เกี่ยวข้องต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายดนุชา พิชยนันท์)

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผอ.จ.ก. และ อ.วิ.ร.ท.ท.ท. ท.ท.ท.ท.

ผอ.จ.ก. และ อ.วิ.ร.ท.ท.ท. ท.ท.ท.ท.

ผอ.จ.ก. และ อ.วิ.ร.ท.ท.ท. ท.ท.ท.ท.

(นางสาวจันทิมา ศุภพรพงศ์)

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

กองยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพมนุษย์และสังคม

โทร. ๐ ๒๒๘๐ ๔๐๘๕ ต่อ ๓๔๑๘ โทรสาร ๐ ๒๒๘๒ ๒๘๒๗

E-mail: kanda@nesdc.go.th

๑. ทราบ

๒. ทราบ อ.ท.ท.ท.

(นายอำนาจ วิชาญวดี)

เลขาธิการสภาการศึกษา

3 มี.ค. 2564

รายงานการประชุมสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ครั้งที่ 1/2564

วันพุธที่ 13 มกราคม 2564

ณ ห้องประชุม 521

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กรรมการที่มาประชุม

1.	นายสนิท	อักษรแก้ว	ประธานสภา
2.	คุณหญิงกษมา	วรวรรณ ณ อยุธยา	กรรมการสภา
3.	นายนิพนธ์	ไชยธีร์ภิญโญ	กรรมการสภา
4.	นายวรารักษ์	สามโกเศศ	กรรมการสภา
5.	นายเอ็นนู	เชื้อสุวรรณ	กรรมการสภา
6.	ปลัดกระทรวงการคลัง
(นายวุฒิพงศ์ จิตตังสกุล ที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจการคลัง
สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ปฏิบัติราชการแทน)		กรรมการสภา
7.	เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ		กรรมการสภา
8.	เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ
(นายรัชกร ณ ภาพรพิพัฒน์ รองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ
ปฏิบัติราชการแทน)		กรรมการสภา
9.	ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ
(นางสาวรัชณี เครือรัตน์ รักษาการที่ปรึกษาสำนักงานงบประมาณ
ปฏิบัติราชการแทน)		กรรมการสภา
10.	ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
(นายเมธี สุภาพงษ์ รองผู้ว่าการ ด้านเสถียรภาพการเงิน
ปฏิบัติราชการแทน)		กรรมการสภา
11.	เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
(นายวิษณุยุทธ บุญชิต รองเลขาธิการฯ ปฏิบัติราชการแทน)		กรรมการสภาและ
เลขานุการ

กรรมการที่ประชุมผ่านสื่อระบบอิเล็กทรอนิกส์

1.	นายณิศ	แสงสุพรรณ	กรรมการสภา
2.	นายณัฐพร	จาคศรีพิทักษ์	กรรมการสภา
3.	นายเทวินทร์	วงศ์วานิช	กรรมการสภา
4.	นายรัชตะ	รัชตะนาวิน	กรรมการสภา
5.	นายศักรินทร์	ภูมิรัตน์	กรรมการสภา
6.	นางสาวณีย์	ไทยรุ่งโรจน์	กรรมการสภา
7.	เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา		กรรมการสภา
8.	เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน		กรรมการสภา

วาระที่ 5.1: (ร่าง) แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2563 – 2570

มติสภา

เห็นชอบในหลักการของ (ร่าง) แผนพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2563 - 2570 เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ยังเป็นช่องว่างของการพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีการบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบทั้งมิติการพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านต่าง ๆ และเชื่อมโยงกับพื้นที่ในทุกระดับ ทั้งนี้ ภาพรวมกรอบแนวทางการพัฒนาในร่างแผนฯ มีความครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างไรก็ตาม มีข้อเสนอแนะเพื่อให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยมีความรอบด้าน ดังนี้

1. การกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์ ที่ระบุให้ครอบคลุมเด็กทุกคนที่อยู่ในประเทศไทย ควรคำนึงถึงประเด็นข้อขัดแย้งทางกฎหมายและกฎระเบียบเนื่องจากบริการทางสังคมหลายประเภทไม่ได้ให้กับเด็กที่เป็นลูกแรงงานต่างชาติดังหรือเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทย และควรมีความชัดเจนว่าจะรวมถึงเด็กกลุ่มใดบ้าง อาทิ เด็กที่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร เด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร นอกจากนี้ ควรกำหนดเป้าหมาย/เป้าประสงค์ของการพัฒนาเด็กแต่ละกลุ่มและแต่ละช่วงวัยให้ชัดเจน รวมถึงปรับช่วงเวลาของแผนจาก ปี พ.ศ. 2563 – 2570 เป็น พ.ศ. 2564 – 2570 เพื่อให้สอดคล้องกับระยะเวลาเริ่มต้นในการขับเคลื่อนแผนฯ
2. การกำหนดปรัชญาใน (ร่าง) แผนพัฒนาเด็กปฐมวัยฯ ควรให้ความสำคัญและเพิ่มเติมเรื่องการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านการพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำทางปัญญาที่ต้องสร้างความพร้อมให้ได้อย่างเท่าเทียม โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมถึงเพิ่มเติมในเรื่องการพัฒนาเด็กให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (key attributes) และการกำหนดคุณลักษณะสำคัญที่เด็กเจอเรชั่นอัลฟาพึงมี ทั้งในเรื่องการมีคุณธรรม มีความยืดหยุ่นในการปรับตัว การมีทักษะทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และการมีความมั่นคงทางอารมณ์
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนา ควรเพิ่มเติมประเด็นในยุทธศาสตร์ โดยมุ่งเน้นประเด็นที่เป็นจุดคานงัดเพื่อรองรับบริบทและการเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลกระทบต่อพัฒนาในระยะยาว และตอบโจทย์ความต้องการเฉพาะกลุ่มได้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

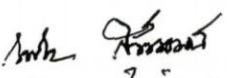
3.1 การให้ความสำคัญกับนโยบายโดยใช้ฐานครอบครัวเป็นหลัก โดยเน้นเรื่องการกระจายความเจริญสู่ท้องถิ่น รวมถึงการฟื้นฟูแบบฟื้นฟูสภาพเมือง (Urban revitalisation) และการสร้างงานและอาชีพในพื้นที่ ซึ่งมีหลายอาชีพที่สามารถส่งเสริมและสอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน อาทิ การบริบาลผู้สูงอายุ ผู้ช่วยพยาบาลด้านสาธารณสุข เพื่อสร้างโอกาสให้คนสามารถประกอบอาชีพในท้องถิ่น และสามารถดูแลเลี้ยงดูบุตรได้ด้วยตนเอง พร้อมกับการยกระดับคุณภาพชีวิต รวมถึงคำนึงถึงรูปแบบครอบครัวที่หลากหลาย อาทิ ครอบครัวยากจน ครอบครัวแม่เลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวหัวกลาง ทั้งในเรื่องระบบแนะนา/ให้ความรู้/ปรับเจตคติ/มายาคติเรื่องวิถีเลี้ยงดู การพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องการอบรมสั่งสอนบุตรอย่างมีเหตุผล และรับฟังความคิดเห็นระหว่างกัน

- 3.2 การจัดและให้บริการแก่เด็กปฐมวัย ควรขยายผลตัวอย่างการดำเนินงานที่ดีของการพัฒนาคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย อีกทั้ง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการดูแลปกป้องเด็กปฐมวัย อาทิ การสร้างและปรับปรุงสวนสาธารณะและสนามเด็กเล่น การใช้สื่อเพื่อการพัฒนาเด็ก การอ่านหนังสือให้เด็กฟัง มีมาตรการป้องกันการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุ โดยเฉพาะจากการจมน้ำ มีระบบดูแลที่มีคุณภาพสำหรับกลุ่มเด็กอายุ 0 - 2 ปี รวมถึงมีระบบการคัดกรองและดูแลกลุ่มเด็กพิเศษ เด็กพิการแต่กำเนิด
- 3.3 การประเมินประสิทธิผล/ปัญหาอุปสรรคของมาตรการเชิงสวัสดิการ อาทิ โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ทั้งนี้ อาจพิจารณาใช้แนวคิดการประเมินแบบ Developmental Evaluation ที่คำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียรอบด้าน เพื่อนำมาปรับแนวทางการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมต่อไป
- 3.4 การวิจัยเรื่องทัศนคติ พฤติกรรมพ่อแม่/ผู้ปกครอง เพื่อวิเคราะห์ความต้องการ และกำหนดมาตรการที่ชัดเจนยิ่งขึ้น และการจัดทำวิจัยเชิงสำรวจระยะยาว (Longitudinal Study) เพื่อนำมาวิเคราะห์ต่อยอดในการหาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กที่เหมาะสมต่อไป
- 3.5 การบูรณาการระบบสารสนเทศเด็กปฐมวัย ควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการและส่งต่อข้อมูลของเด็กในช่วงรอยต่อการพัฒนาช่วงต่าง ๆ รวมถึงข้อมูลเด็กตกหล่นหรือเด็กที่อยู่ในระบบทางเลือกอื่น ๆ อาทิ การดูแลผ่านครอบครัว (Home-based) แทนการส่งเข้าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และบูรณาการการจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดูแลด้านเด็กปฐมวัย เพื่อให้สามารถสะท้อนภาพรวมของเด็กได้ครบทุกมิติ และเพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายการช่วยเหลือดูแลพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.6 การจัดทำและปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ ที่เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ควรเอื้อต่อการเลี้ยงดูบุตรอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการขยายสิทธิการลา การส่งเสริมให้มีระบบการทำงานที่ยืดหยุ่น การทำงานจากที่บ้าน (work from home) เพื่อสนับสนุนสตรีที่มีความจำเป็นต้องเลี้ยงดูบุตรสามารถเลี้ยงดูบุตรและทำงานได้อย่างสมดุล รวมถึงให้ความสำคัญกับการพิทักษ์สิทธิเด็กอย่างจริงจัง
4. การกำหนดเป้าประสงค์และตัวชี้วัดในยุทธศาสตร์ให้สะท้อนผลลัพธ์ (outcome) ที่จะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 อาทิ ยุทธศาสตร์ที่ 3 เป้าประสงค์ให้บุคลากรได้รับการพัฒนาศักยภาพ ควรปรับเป็นบุคลากรฯ มีสมรรถนะตามมาตรฐานที่กำหนด และปรับตัวชี้วัดเป็นจำนวนบุคลากรที่มีสมรรถนะผ่านเกณฑ์การประเมิน อีกทั้งตัวชี้วัดบางตัวยังขาดความชัดเจนที่จะนำไปสู่การติดตามประเมินผล ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 กำหนดให้ครัวเรือนยากจนได้รับสวัสดิการสังคมที่ทั่วถึง ควรมีการกำหนดขอบเขตของสวัสดิการสังคมที่ครัวเรือนควรจะได้รับเพื่อให้การติดตามผลชัดเจนยิ่งขึ้น ยุทธศาสตร์ที่ 2 หน่วยบริการมีการจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อให้มีทักษะความเป็นพ่อแม่ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 จะวัดค่าอย่างไร นอกจากนี้ อาจต้องเพิ่มเติมตัวชี้วัดตามกลุ่มเป้าหมายที่ยังคงเป็นจุดอ่อนร่วมด้วย อาทิ การเตรียมความพร้อมของหญิงตั้งครรภ์ในกลุ่มแม่วัยรุ่น

5. กลไกการขับเคลื่อนแผนฯ

- 5.1 ควรศึกษาและเพิ่มวิธีการขับเคลื่อนแผนฯ ที่มีใช้การผลักดันเพียงงบประมาณและการดำเนินงานโดยภาครัฐเป็นหลักเท่านั้น แต่ต้องมีแนวทางสร้างความตระหนักหรือผลักดันให้เป็นค่านิยมผ่านการรณรงค์ในวงกว้าง (campaign) กับสังคมและครอบครัว เพื่อให้เห็นความสำคัญและร่วมผลักดันการพัฒนาเด็กปฐมวัยอย่างจริงจังและกว้างขวาง ร่วมกับให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งและระบบนิเวศน์ (ecosystem) ที่เอื้อต่อการดำเนินงานโดยภาคส่วนอื่น ๆ ทั้งครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน
- 5.2 ควรเพิ่มเติมแนวทางการกระจายอำนาจและการเชื่อมโยงไปสู่ระดับพื้นที่ โดยเฉพาะกลไกของคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ และสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว สังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล ที่มีศักยภาพในเชิงวิชาการและการพัฒนาบุคลากร รวมถึงคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ครอบคลุมยิ่งขึ้น อาทิ ครูอนามัยของโรงเรียน นักจิตวิทยาเด็ก อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เครือข่ายจิตอาสาในชุมชน ทีมพัฒนาเด็กและครอบครัวในทุกระดับ ตลอดจนพัฒนากลไกการมีหน่วยงานเจ้าภาพหลักที่มีความรับผิดชอบ (Accountability) ที่จะดูแลการพัฒนาเด็กปฐมวัยในทุกมิติ ตั้งแต่ระดับส่วนกลางถึงระดับพื้นที่ นอกจากนี้ ควรเพิ่มเติมโครงการสำคัญและงบประมาณในร่างแผนฯ เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนฯ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สำเนาถูกต้อง

(น.ส.เพ็ญพร สุขวิวัฒน์)

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ